

Kunnioitetut sotiemme veteraanit. Hyvä juhlayleisö.

Joulukuun 6.päivä 1917 ilmoitusasia

Joulukuun 6. pv. 1917 Suomen eduskunta hyväksyi senaatin (Hallituksen) ilmoituksen siitä, että Suomi on itsenäinen. Uutinen ei herättänyt tuolloin paljoa huomiota. Hallitus halusi antaa itsenäisyysjulistuksen vähin äänin. Porvarit ja sosialistit olivat eri mieltä itsenäisyyden toteuttamisen menettelytavasta. Jopa porvarilliset puolueet olivat erimielisiä ajankohdan sopivuudesta. Senaatti oli jättänyt itsenäisyysjulistuksen 4. joulukuuta, mutta ulkovaltojen edustajat olivat edellyttäneen eduskunnan päätöstä, joka siten hankittiin joulukuun 6 pv eduskunnalta,

Itsenäisyyden valmistelua

Venäjällä oli alkanut Bolševikkien vallankumous 7. marraskuuta. Keisari oli syrjäytetty ja valtakunta oli ilman hallitsijaa. Koska Suomessa ei vielä ollut perustuslakia, porvarit nojasivat 1772 Ruotsin vallan aikaiseen hallitusmuotoon, joka edellytti valtionhoitajakunnan asettamista. (Sosialistit ehdottivat hallitusohjelmaansa "Me vaadimme" noudattamista). Maalaisliiton Santeri Alkio muotoili kompromissiehdotuksen, jonka koko eduskunta pystyi hyväksymään. Eduskunta julistautui maan korkeimman valtiovallan haltijaksi 15.11.1917. Päätöksen pohjalta senaatti valmisteli edellä mainitun itsenäisyysjulistuksen.

Suomessa oli tuolloin 40 000 venäläistä sotilasta ja siksi oli tärkeää saada uuden Neuvostovaltion hyväksyminen itsenäisyydelle. Leninin kansallispolitiikkaan sopi itsenäinen Suomi, jossa oli vahva sosialistinen liike. Neuvostohallituksen suunnitelmiin kuului, että Suomessa syntyy sosialistinen vallankumous ja Suomi haluaa se seurauksena noin kahden vuoden sisällä liittyä Neuvostoliittoon. Neuvostohallitus eli keskuskomitea hyväksyi Suomen itsenäisyyden 4.tammikuuta 1918. Samana päivänä Ranska ja Ruotsi tunnustivat itsenäisen Suomen.

Suomesta oli jo jonkin aikaa lähtenyt nuoria miehiä sotilaskoulutukseen Saksaan. Tätä seikkaa ei varmaan ollut tiedostettu Neuvostohallituksessa. Suomen Aktivistiliikkeen tarkoitus oli käyttää näitä miehiä ja Saksalaisia joukkoja itsenäisen Suomen synnyttämiseen. Samaa tarkoitusta varten valtakuntaan oli perustettu kuntiin järjestyskaarteja ja vapaapalokuntia. Järjestyskaarteista muodostuivat suojeluskunnat, jotka alistettiin senaatin ohjaukseen. Tammikuun 9 päivänä 1918 eduskunta hyväksyi suojeluskunnat järjestysvallan toimeenpanijoiksi.

Sosialistien vasen siipi oli myös perustanut omia järjestyskaarteja, joiden pohjalta myöhemmin syntyivät punakaartit. Vasemmisto tavoitteli lakeja jotka ottaisivat paremmin huomioon työväen toiveet. Vallankumouskäsky annettiin 26.tammikuuta 1918, sen jälkeen kun Sosialidemokraattien siipi hävisi äänestyksen asioiden hoitamisesta vaalien ja parlamentin kautta. Sisällissodan yhteenotot olivat alkaneet Viipurissa jo 19.1.1918.

Sisällissodan päätösvaiheet

Senaatti pyysi saksalaisia apuun, jotka nousivat 3.4 maihin Hangossa Mannerheim olisi halunnut pitää saksalaiset poissa, mutta senaatti päätti toisin. Valkoisen armeijan voitonparaati pidettiin Helsingissä 16.toukokuuta.

Sisällissodassa: kaatuneina, teloitettuja ja vankileireillä kuolleita oli yht. 30 000

Samaan aikaan oli muitakin pulmia

Ahvenanmaan asema

Helmikuussa 1918 7000 ahvenanmaalaista lähetti Ruotsin kuninkaalle adressin, jossa pyydettiin saariryhmän liittämistä Ruotsiin. Ruotsi yritti saada liitoksen Pariisin rauhanneuvotteluiden asialistalle, mutta Suomen perustelu siitä, että saaret eivät ole olleet mukana I maailmansodan taisteluissa hyväksyttiin. Eikä asiasta päättäminen niin ollen kuulunut kokouksen tehtäviin.

Mikä valtiomuoto

1. Kuningaskunta Kuningasvalta: Tunnettu hallintotapa, Paljon historiaa, lainsäädännöstä merkittävä osa oli peräisin Ruotsin ajalta

Suomessa valtaapitävät olivat ruotsinkielisiä, tai -taitoisia "mielessä vanhat hyvät ajat"

9. pv. lokakuuta Eduskunta äänin 58 - 44 valitsi Suomelle kuninkaan,

< - >

2. Tasavalta Kansanvalta :Länsimainen, uusi, laajat näköalat kehitykselle, hallintomuotona vasta kokeiluvaiheessa, mutta antoi erityisesti nuoremmille mahdollisuuden haaveilla valtaannoususta.

Suomen v.1919 vaalit ja Saksan tappio 1. maailmansodassa peruutti kuningaskuntahaaveet.

Suomesta tuli tasavalta toukokuussa 1919 eduskunnan päätöksellä. Presidentille säädettiin kuitenkin vahvat valtaoikeudet. Päätökseen vaikutti paljon länsivaltojen näkemys demokratiasta ja myös sieltä saatu elintarvikeapu.

Tarton rauhansopimus

Itsenäisen. Suomen rajat määriteltiin Tarton rauhanneuvotteluissa. Suomen hallitus halusi rajaksi: Laatokka, Äänisjärvi, Vienanmeri. Neuvostohallitus toivoi Suomenlahden pohjukan saaria osaa Kannaksesta ja sieltä Laatokan halki Paanajärven vieritse Petsamoon, NL:n esitys saaria lukuun ottamatta hyväksyttiin Suomen rajaksi 14.10 1920.

Lapuanliike

Lapualaiset aloittivat kesäkuussa 1930 laajat kommunistien kyyditykset itärajalta (n.250 henkeä kyydittiin.)

7. pv heinäkuuta 1930 12 000 lapualaista marssi halki Helsingin. Marssin vastaanottivat: Mannerheim, presidentti Relander ja pääministeri Svinhufvud. Valtakunnassa ei ollut varmuutta, onko valta hallituksella vai Lapuanliikkeellä.

Tapahtuman malli oli otettu Italian Mussolinin mustapaitojen marssista Roomaan.

Lapuanliikkeen toiminnan julkinen paheksuminen, ja alamäki alkoi kun entinen presidentti K.J. Ståhlberg kyydittiin itärajalta 14.10.1930 ja Maalaisliiton maltillinen siipi sai hyvän syyn irtautua Lapuanliikkeestä. Lopullisesti liikkeen merkitys mureni kun se yritti tukea ns. Mäntsälän kapinaa helmikuussa 1932. Myöhemmin Lapuanliike lakkautettiin.

Lapuanliikkeen merkitys 20 ja 30 luvuilla oli löytää se yksi asia, eli ”porvarillisen järjestelmän perusteet”, jonka taakse usea pienryhmä saattoi yhtyä.

< -- > Perussuomalaiset tänä päivänä

Mikä pelasti suomalaisen demokratian 30 luvulla?

Suomessa sosiaalidemokraatit ajoivat kansanvaltaista menettelyä. Vastaava toiminta Virossa, tai Saksassa ei johtanut tuloksiin. Suomessa auttoi oikeiston ja talonpoikien laillisuusrintama.. Joille ryhmänä vaikuttaminen parlamentissa oli edullisempaa kuin korporativismi (elinkeino ja ammattiryhmät). Muualla Euroopassa puuttui, joko demokraattinen parlamentti, tai pienomistus ja pato kommunismia vastaan oli rakennettavissa vain uhraamalla demokratia

Voimaton Kansainliitto

Japanin hyökkäys Kiinaa 1931 ja Hitlerin nousu Saksan valtakunnankansleriksi sekä molempien maiden ero Kansainliitosta osoitti, että pienillä mailla ei edelleenkään ollut turvaa sopimuksissa isompiaan vastaan.

Sodanuhka

1926 Suomi ei halunnut allekirjoittaa Neuvostoliiton tarjoamaa hyökkäämättömyyssopimusta. Koska, Kansainliiton peruskirjassa oli samansisältöinen kohta. 1927 valtansa vakauttanut Stalin ilmoitti rauhanomaisen rinnakkaiselon jääneen taakse ja Neuvostoliiton olevan hyökkäysuhan kohteena. Suomi solmi hyökkäämättömyyssopimuksen viimeisenä ns. NL:n ympärysvaltana elokuussa 1929

Itämerellä operoi 30 – luvulla kaksi suurvaltaa Neuvostoliitto ja Saksa. Saksa oli alkanut voimakkaasti varustautua ja kokeili jo 1936 aseitaan Espanjan sisällissodassa. Neuvostoliitto epäili Suomen saksanpolitiikan tavoitteita ja pelkäsi Saksan tunkeutumista alueelleen Suomen kautta. Leningradin piirijärjestön sihteeri Zdanovin piti marraskuussa 1936 puheen, jossa todettiin, että Neuvostoliitto ei odota Rajajoella Saksan hyökkäystä. Eduskunta hyväksyi 1937 Suomen puolustusvoimien perushankintamäärärahojen merkittävän korottamisen. Aseet olivat suurelta osin tulematta marraskuussa 1939 kun niitä olisi tarvittu.

Talvisota

Sota jonka ei kummankaan osapuolen mielestä pitänyt syttyä

Suomen hallitus ei tiennyt, että lähetystösihteeri Boris Jartsevillä oli Stalinin ja ulkoministeri Molotovin antamat valtuudet neuvotella ohi NL suurlähettilään. Neuvostoliiton hallitus ei voinut ymmärtää miksi Suomi ei voi luopua muutamasta Suomenlahden pohjukan saaresta, joita se ei tositilanteessa pystyisi puolustamaan.

Suomen hallitus ei ottanut aluevaatimuksia tosissaan koska NL ei heti uhannut sodalla. Lisäksi odotettiin, että sota alkaa sodanjulistuksella eikä ampumalla omaa kylää tykillä, eli ns. Mainilan laukaukset 26.11.

30.11.1939 klo 6.50 ensimmäiset tykin ammukset sitten iskivät Suomen kamaaraan.

Talvisodan päättyi 13.3.1940 (Kaatuneita oli 27 000).

Seurasi Väli rauha sen aikana Saksan esitti vaatimuksen kauttakulusta Norjaan ja vaatimus että Suomi tukee Saksaa sen Venäjälle kohdistuvassa hyökkäyksessä. Vastineeksi Suomi sai Saksasta viljaa ja aseita. Jatkosota alkoi

10.7.1941.

Jatkosota päättyi ankariin torjuntataisteluihin, joiden ansiosta Suomen miehitys ei onnistunut. Aselepo astui voimaan 4.9.1944. Kaatuneita oli 63 000. Lapin sota Saksalaisia vastaan päättyi marraskuussa 1944. Tosin Saksalaisten partio tavattiin vielä 27.4.1945. Kaatuneita oli 2900

Toinen Välikauhan aika, Valvontakomissio

Valvontakomissio oli välirauhansopimusta ja Suomen hallitusta valvova liittoutuneiden elin, joka sai ohjeensa NL:n ylimmältä sotilasjohdolta, se aloitti työnsä lokakuussa 1944. Valtakomissiolla oli tukikohta 16 paikkakunnalla, ja se määräsi suomalaiset mm. lakkauttamaan kaikkiaan n. 400 yhdistystä tai yhteisöä esim. Suojeluskunnat sekä Lotta Svärd ja Suomen Aseveljien Liitto järjestöt joissa kummassakin oli yli 220 000 jäsentä.

Sodan jälkeen Suomi luovutti NL:lle 12% alueestaan ja evakuoiti alueiden väestön muualle Suomeen. Pakolaisten määrä oli n. 12% koko väestöstä. Eduskunta päätti 1945 Maanhankintalain, joka perusteella evakot ja rintamamiehet saivat oikeuden omaan maahan ja asuntoon. Maanhankintalain perusteella jaettiin 3 milj. hehtaaria maata ja muodostettiin 94 000 tilaa. Monet siirtolaisista saivat viijeltäväkseen huonompaa maata kuin se mikä oli jäänyt rajan toiselle puolelle, jopa vain metsää johon tila oli raivattava. Raivaustyö tehtiin ja päästiin uuden elämän alkuun ja kansakunta säästyivät suurten pakolaisleirien ongelmilta.

1944 valvontakomissio esitti, että läntiset Suomenlahden linnakesaaret on tyhjennettävä kaikista aseista. Tähän Mannerheim vastasi lähettämällä kirjeen valvontakomission puheenjohtaja Zadanoville. Kirjeen johdosta Zadanov kävi 18.1.1945 keskustelemassa Mannerheimin luona Tamminiemessä ja lähetti tälle myöhemmin kopiot NL:n solmimista sopimuksista Ranskan ja Tšekoslovakian kanssa.

Paasikivi sai 22.1.1945 kutsun Tamminiemeen, jolloin käytiin läpi Mannerheimin käsin venäjäksi kirjoittamaa sopimusluonnosta. Toukokuussa Zadanov oli keskustelussa Paasikiven kanssa tiedustellut olisiko sopimus Suomen ja NL välillä mahdollinen.

Kun myöhemmin on verrattu YYA sopimusta ja muita NL:n vastaavia sopimuksia on voitu todeta niiden pääkohtien sisältävän samat turvallisuuspoliittiset elementit jotka olivat Mannerheimin luonnoksessa.

Sotakorvaukset

Paasikivi Zadanov kävivät marraskuussa 1944 neuvotteluja sotakorvausten määrästä. Paasikivi yritti saada niihin helpotusta, mutta vastapuoli totesi puna-armeijan miehittävän tehtaat jos Suomi ei saa suoritettua 6 vuodessa 300 milj. dollarin korvaus summaa.

Sotasyllisyys

Sisäministeri Kekkonen kävi 24.7.1945 Zadanovin kanssa keskustelun, jossa Zadanov oli todennut, että Suomen on tuomittava sotasylliset vaikka eduskunta oli muutama päivä aikaisemmin päättänyt toisin. Zadanov uhkasi, että muutoin Valvontakomissio toteaa - ja tuomitsee syylliset. Eduskunta hyväksyi sotasyllisyyslain 11.9.1945.

Suomi ratifioi Pariisin rauhansopimuksen 18.4.1947. Sopimus ystävydestä yhteistoiminnasta ja avunannosta eli YYA sopimus allekirjoitettiin NL:n kanssa 6.4.1948.

Sopimuksen ratifiointikäsitteily alkoi eduskunnassa 26.4. Valtionjohto ja sosiaali-demokraatit olivat saaneet ennakkotietoja mahdollisista kommunistien järjestämisestä levottomuuksista. Pelkoa lisäsi myös Hertta Kuusisen edellisenä päivän pitämä puhe. Puheessa Kuusinen totesi, että Suomi seuraa Tsekkoslovakiaa kansandemokratian tiellä.

Presidentti määräsi jo helmikuussa puolustusvoimat nostamaan valmiuttaan ja Helsingin poliisikomentaja määräsi poliisin hälytystilaan. Koska Valtiollinen poliisi ja Liikkuvan poliisin Helsingin osasto, olivat kommunistisen sisäministeri Leinon alaisia, niiden aseet piilotettiin Suurkirkon kryptaan. Monet henkilöt saivat lisäksi kehotuksen olla yö poissa kotoa, jotta valtiollinen poliisi ei voisi pidättää heitä.

Eduskunta hyväksyi YVA sopimuksen 28.4.1948. Sopimukseen ei sisällynyt kommunistien pysyvää hallitusvaltaa ja näin sopimus poikkesi Baltian ja Keski-Euroopan valtioiden (Virosta - Bulgariaan) vastaavista sopimuksista.

Edellä olen pyrkinyt nimeämään niitä historian tapahtumia jotka Talvi- ja Jatkosodan ohella olisivat voineet horjuttaa Suomen itsenäisyyttä, tai kansan sille antamaa suuntaa. Myöhemminkin on ollut monta merkittävää päätöksen paikkaa, mutta mikään niistä ei ole vakavasti asettanut kyseenalaiseksi Itsenäisen Suomen kansakunnan olemassaoloa.